[2024] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1194: 2024 INSC 78

ਵਿੱਚ ਰੀ. ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਪਦ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ.

(ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 202 ਆਫ਼ 1995) 31 ਜਨਵਰੀ 2024

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਪਾਮੀਘੰਤਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਵਾਤਾਵਰਣ - ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ (ਸੀਈਸੀ) ਸੰਸਥਾਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ (ਸੀਈਸੀ) ਨੇ 2002 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ, ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਐਡਹਾਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ - ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ (MoEFCC) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ dtd. 05.09.2023 ਯੂ/ਐੱਸ.3(3), ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ ਨੂੰ MoEFCC ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਹੋਲਡ: ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਤੀ. 05.09.2023, ਇੱਕ ਐਡਹਾਕ ਬਾਡੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਗਠਨ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਕਾਰਜਾਂ, ਆਦੇਸ਼, ਮੈਂਬਰਾਂ, ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ- ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ, ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ। [ਪਾਰਾ 20, 21]

ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 - ਸੀਈਸੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਝਾਅ/ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰੀ: ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.

ਫਾਈਨਲ; ਸੀਈਸੀ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੋਵੇਗਾ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ/ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਦੁਹਰਾਇਆ:

ਆਯੋਜਤ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਜਦੋਂ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪਰਾ 17]

ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾੜਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਪਾੜੇ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਂ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਵੱਛ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜੋ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਨਿਯਮਾਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ - ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਫੋਕਸ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਖੁੱਲੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ, ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪਾਰਾ 23-25]

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਵਾਤਾਵਰਣ-ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸ਼ਾਸਨ, ਜੰਗਲਾਂ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਮਿਲਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਣਿਆ, ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਸੰਸਥਾਗਤੀਕਰਨ - ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 26, 30 ਅਤੇ 31]

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ - 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ' - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। [ਪਰਾ 23]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 198; T.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਕਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [1996] 9 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 982: (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 267; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਕਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 642: (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 312; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2002) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 646; T.N. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2009) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 755; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 204; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [2008] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 141: (2008) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 182; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2009) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 401; ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2022) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 584; ਵਿਜੇ ਰਾਜਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, [2022] 19 ਐਸਸੀਆਰ 563: (2023) 1 ਐਸਸੀਸੀ 329; ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਬਨਾਮ ਅੰਕਿਤਾ ਸਿਨਹਾ, [2021] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1: 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ SC 897; ਐਸ. ਜਗਨਨਾਥ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [1996] 9 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 848: (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 87; ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (1997) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 312;

ਹਨੂਮਾਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਰੋਸਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [2019] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 916: (2019) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 401; ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ, (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 309 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰੀ: ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.

ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ: ਪਹਿਲੀ ਗਲੋਬਲ ਰਿਪੋਰਟ (2019) https://www.unep.org/resources/assessment/environmental-rule-law-first-global-report, p.1, 8.

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਾਤਾਵਰਨ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986; ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਭਾਲ) ਐਕਟ, 1980; ਪਾਣੀ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1974; ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1981; ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972; ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002; ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 2010

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ; ਪੁਨਰਗਠਨ; ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ; ਐਡਹਾਕ ਬਾਡੀ; ਸਥਾਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ; ਸੰਸਥਾਗਤ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ; ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ; ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ; ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ; ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ; ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ; ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ;

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 1995 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ.202।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਏ.ਡੀ.ਐਨ. ਰਾਓ, ਹਰੀਸ਼ ਐਨ. ਸਾਲਵੇ, ਮਿਸ. ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵਾਂਸ [ਏ.ਸੀ.], ਸਿਧਾਰਥ ਚੌਧਰੀ, ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਐਡਵ. [ਏ.ਸੀ.], ਐਮ.ਵੀ. ਮੁਕੰਦ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ. ਕਾਂਤੀ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ. ਆਰਤੀ ਗੁਪਤਾ, ਚਿਨਮਯ ਕਾਲਗਾਂਵਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ.

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸ.ਜੀ., ਮਿਸ. ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਏ.ਐਨ.ਐਸ. ਨਾਡਕਰਨੀ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਗੁਨ ਠਾਕੁਰ, ਸ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਚਾਵਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਕੁ. ਅਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦਵੇ, ਕੁ. ਸੁਹਾਸ਼ਿਨੀ ਸੇਨ, ਐਸ.ਐਸ. ਰਿਬੈਲੋ, ਸ਼ਿਆਮ ਗੋਪਾਲ, ਰਾਘਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਘੋਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਮਿਸ. ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ, ਅਤੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਲਵਾਡੋਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਰੇਬੈਲੋ, ਮਿਸ. ਦੀਪਤੀ ਆਰੀਆ, ਸ. ਆਰਜ਼ੂ ਪਾਲ, ਸਿਧਾਂਤ ਗੁਪਤਾ, ਕੁ. ਮਨੀਸ਼ਾ ਗੁਪਤਾ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਹਰੀਦਾਸ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤਰੇ, ਕੁ. ਵਿਦਯੋਤਮਾ ਝਾਅ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਡਿਆਲ, ਸ਼ਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਕਰਣਮ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੁਪਲਾ, ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਤਿਆਗੀ, ਹਾਜ਼ਰ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ.

ਪਟੀਸ਼ਨਰ/ਬਿਨੈਕਾਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਪੀ.ਸੀ.

1. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 09.05.2002.2 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਸੀਈਸੀ ਇੱਕ ਐਡਹਾਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ 75 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਵਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 24.03.2023 ਅਤੇ 18.05.2023 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ।

2. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਤੀ 05.09.2023 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, "ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ। ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ, ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਹੁਕਮ। 3 ਸਾਡੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 18.08.2023 ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਭਾਗ I ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਕਲਪ, ਸੰਵਿਧਾਨ, ਕਾਰਜ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਭਾਗ II ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ,

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਈ.ਸੀ

2 ਆਈ.ਏ ਨੰ. 295 ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 202/1995 ਵਿੱਚ T.N. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਾਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 198. ਉਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 17.09.2002 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986।

3 ਮਿਤੀ 05.09.2023 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵੇਖੋ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੰਗਲਾਂ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਗ-1

4. 2023 ਤੱਕ ਸੀਈਸੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ 1996 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਜੰਗਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਯਤਨ। ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ। 12.12.1996 ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਜੰਗਲ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ (ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਾਖਵੇਂ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਾਂ ਹੋਰ)। ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਰੱਖਣ) ਐਕਟ, 1980 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ 'ਜੰਗਲ ਜ਼ਮੀਨ' ਸ਼ਬਦ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੈਰ-ਜੰਗਲਾਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 'ਜੰਗਲਾਂ' ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਰੇ ਦੀ ਟਿਕਾਊ ਹੋਂਦ ਲਈ ਮਾਹਿਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿੱਲਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੀਫ਼

ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

5. 04.03.1997,5 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲੱਕੜ ਦੀ ਵਸਤੂ ਸੂਚੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉੱਚ-ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। 17.04.2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ, ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਟਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

---

4 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਕਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [1996] ਸਪਲਾਈ. (9) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 982: (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 267.

5 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਕਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 642:(1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 312.

6 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ.

7 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2002) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 646.

6. ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦਾ ਗਠਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 09.05.20028 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ, ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਣਕਰਨ, ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੁੱਦੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਈਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਈਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: (i) ਇੱਕ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, (ii) ਐਮਓਈਐਫ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦ, (iii) ਦੋ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ, ਅਤੇ (iv) ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ। ਇਹ ਮੈਂਬਰ (MoEF ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ। ਸੀਈਸੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਦਮ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਉਹ ਸੀਈਸੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ

ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੀਈਸੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਗਣ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ/ਮੌਜੂਦਗੀ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਚੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਖਾਸ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਜੰਗਲਾਤ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 09.09.2002.10 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਡਰਾਫਟ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਿਸਨੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ.

_____

8 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 198.

9 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'MoEF'।

10 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਾਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2009) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 755. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ।

ਏ. ਪੀ.ਵੀ. ਜੈਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ;

ਬੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ.ਕੇ. ਜੋਸ਼ੀ, ਏ.ਡੀ.ਜੀ. ਆਫ ਫਾਰੈਸਟ, ਮੈਂਬਰ;

ਸੀ. ਵਾਲਮੀਕ ਥਾਪਰ, ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਰਣਥੰਬੋਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ;

ਡੀ. ਐਡਵੋਕੇਟ ਮਹਿੰਦਰ ਵਿਆਸ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ;

ਈ. ਐਮ.ਕੇ.ਜੀਵਰਾਜਕਾ, ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਆਈ.ਜੀ.ਐਫ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 17.09.2002 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਈਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।"

8. 09.05.2002 ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ ਮਿਤੀ 14.12.2007.12 ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ, ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਦੀਆਂ ਸਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ:

"1.2. ਕਮੇਟੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ:

(i) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ;

(ii) ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ;

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ;

(iv) ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ:

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਗਣਾ;

(ਬੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਾਈਟ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ;

(ਸੀ) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ(ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ(ਆਂ) ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮੰਗਣਾ;

(ਡੀ) ਖਾਸ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਵਜੋਂ ਸਹਿ-ਚੋਣ ਕਰੋ;

---

11 ਨੰ.13-21/98- ਐਸ.ਯੂ - ਪੀ.ਟੀ.II.

12 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ, (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 204.

(ਈ) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਵਜੋਂ ਚੁਣਨਾ;

(ਐੱਫ) ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੋਰ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਉਣਾ;

(v) ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਲਾਹ/ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ।

9. ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 21.02.200813 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ, ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਤੀ 11.09.2009 ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ

ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 03.02.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [15]

10. 2023 ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ: ਇਹ ਆਈ.ਏ ਨੰਬਰ 174896/2019 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟਨੀਟੋਪ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 24.02.2023 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। [16]

11. ਸੀਈਸੀ ਨੇ 13.03.2023 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ 24.03.2023 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। 24.03.2023 ਦੇ ਆਰਡਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: [17]

"10. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਹੋਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ।

---

13 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [2008] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 141: (2008) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 182.

14 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2009) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 401.

15 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2022) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 584.

16 ਆਈਏ ਨੰਬਰ 196062 ਅਤੇ 2019 ਦੇ 174896 ਵਿੱਚ ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਗ) ਨੰ.202/1995, ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 24.02.2023

17 ਆਈਏ ਨੰਬਰ 196062 ਅਤੇ 2019 ਦੇ 174896 ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਈਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ 11/2023 ਵਿੱਚ ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲ ਪੈਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 202/1995, ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 24.03.2023

11. ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੀ।

12. ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ, ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

13. ਇਸਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਜਾਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

14. ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ 75 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

15. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਹਰ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਛੋਟੇ ਹਨ, ਵਧੇਰੇ ਊਰਜਾਵਾਨ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

16. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

17. ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 19.04.2023 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।"

12. ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਅਗਲੀ ਵਾਰ 18.05.2023 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 18 ਜਾਣੇ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀਈਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਇਹ

---

18 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਾਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਐਲ.ਏ. ਨੰਬਰ 196062 ਅਤੇ 2019 ਦੇ 174896 ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 202/1995, ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 18.05.2023

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮਿਤੀ 18.05.2023 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ, ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਈਸੀ (ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਡ-ਹਾਕ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ।

ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਉਕਤ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰੜੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧ ਹੋਣਗੇ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅੱਜ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

13. 18.08.2023,19 ਨੂੰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ 20 ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ MoEFCC ਨੂੰ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ

19 ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੁਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਆਈ.ਏ. ਸੰਖਿਆ 196062 ਅਤੇ 2019 ਦੇ 174896 ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 202/1995, ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 18.08.2023।

20 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'MoEFCC'।

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੋ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"**2**. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ (ਐਮ.ਓ.ਈ.ਐਫ.ਸੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਗਠਨ ਬਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ.) ਦਾ ਖਰੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ।

3. ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਅਰਥਾਤ MoEFCC ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਡਿਟ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ MoEFCC ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

5. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

6. ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਇੱਕ ਐਡਹਾਕ ਬਾਡੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਅਸੀਂ MoEFCC ਨੂੰ MoEFCC ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।"

14. ਮਿਤੀ 18.05.2023 ਅਤੇ 18.08.2023 ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, MoEFCC ਨੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਅਥਾਰਟੀ, ਭਾਵ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ 05.09.202321 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਕਮੇਟੀ (ਸੀ.ਈ.ਸੀ), ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ; ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ।

---

21 ਈ.ਐੱਫ. ਨੰ. 13-12/2022- ਐਸ.ਯੂ

15. ਨਵੀਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ: i) ਚੇਅਰਮੈਨ, ii) ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ, ਅਤੇ iii) ਤਿੰਨ ਮਾਹਰ ਮੈਂਬਰ (ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ)। ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਾਹਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 3 ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 66 ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਜਕਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

16. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ:

"2. ਕਮੇਟੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਰਜ ਕਰੇਗੀ:-

ਏ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰੂਮਲਪਾਡ ਬਨਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 202/1995 ਅਤੇ 171/1996 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ:-

ਏ) ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ;

ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ;

ਸੀ) ਇਸ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ; ਕਮੇਟੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ:-

i. ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੋ।

ii. ਸਾਈਟ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ.

iii. ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ(ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ(ਆਂ) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੋ।

iv. ਖਾਸ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਵਜੋਂ ਚੁਣੋ।

V. ਕੋ-ਆਪਟ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੱਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਜਾਂ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਜੰਗਲਾਤ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦੇ ਵਜੋਂ। ਰਾਜ।

vi. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੋਰ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਜਾਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ।

ਬੀ. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ।

17. ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਝਾਅ ਜਾਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ। 22 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀ.ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। 23 ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। .

18. ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਨਾਲ, MoEFCC ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 24 ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਭੱਤੇ, ਹੋਰ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 25 MoEFCC ਨੂੰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੈਨਪਾਵਰ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਦਫਤਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ,

_____

22 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ, ਐੱਸ.3.

23 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ, ਐੱਸ.4.

24 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ, ਐੱਸ.5.

25 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ, ਐੱਸ.6.

ਬਜਟ ਸਹਾਇਤਾ, ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ। 26 MoEFCC ਨੂੰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਸਮੇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ MoEFCC

19. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 08.09.2023 ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: 29 i) ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾਸ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ii) ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੋਇਲ, ਮੈਂਬਰ, iii) ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਲਿਮਏ, ਮੈਂਬਰ, iv) ਡਾ. ਜੇ.ਆਰ. ਭੱਟ, ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ v) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਨੂਮਤੀ ਜੀ, ਸਹਾਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਫਾਰੈਸਟ, MoEFCC, ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 11.12.2023 ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਉਕਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸੁਣਿਆ। ਅਸੀਂ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਮੰਗੇ ਸਨ।

20. ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 05.09.2023 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਐਡਹਾਕ ਬਾਡੀ ਵਜੋਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਗਠਨ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਕਾਰਜ, ਆਦੇਸ਼, ਮੈਂਬਰ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

21. ਅਸੀਂ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ, ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

i. ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਸੀਈਸੀ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੀਈਸੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।

ਸੀਈਸੀ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਮਿੰਟ ਬਣਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏਗਾ।

---

26 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ. s.7.

27 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ., ਐੱਸ.ਬੀ.

28 ਆਈ.ਬੀ. ਆਈ .ਡੀ, s.9.

29 ਐੱਫ. ਨੰ. 13-12/2022- ਐਸ.ਯੂ

iii. ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਸਾਈਟ ਵਿਜ਼ਿਟ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

iv. ਸੀਈਸੀ ਸਾਈਟ ਵਿਜ਼ਿਟ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।

V. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਈ.ਸੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਗ-2

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਭਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤੀਕਰਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੈ।

23. ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਨਿਯਮ: ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। 30 ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਜਵਾਬਦੇਹ, ਸੰਮਲਿਤ, ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ; ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਪਹੁੰਚ। 31 ਇਹ ਉਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। 32

24. ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

30 ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ: ਪਹਿਲੀ ਗਲੋਬਲ ਰਿਪੋਰਟ (2019) https://www.unep.org/re-source/assessment/environmental-rule-law-first-global-report, ਪੰਨਾ.1, 8. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ 7 ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਨ:

i). ਨਿਰਪੱਖ, ਸਪੱਸ਼ਟ, ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਨੂੰਨ;

ii). ਅਦਾਲਤਾਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ, ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਜਨਤਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ;

iii). ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ;

iv). ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ;

v). ਪਹੁੰਚਯੋਗ, ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਪੱਖ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਿਧੀ;

vi). ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ; ਅਤੇ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਖਾਸ ਮਾਪਦੰਡ।

31 ਹਨੂਮਾਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਰੋਸਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, [2019] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 916: (2019) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 401, ਪੈਰਾ 156।

32 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ, (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 309, ਪੈਰਾ 48।

ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਂ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਫ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ. ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਜੇ ਰਾਜਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਐਫ.

"**34**. ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇੰਚਾਰਜ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗੀ।

35. ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ "ਡਿਊਟੀ ਧਾਰਕਾਂ" ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ "ਸੱਜਾ ਧਾਰਕਾਂ" ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੁਆਰਾ 2015 ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਚਾਰਟਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਛੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

36. ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਮਾਪ ਹਨ: (i) ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, (ii) ਜਵਾਬਦੇਹੀ, ਅਤੇ (iii) ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਾ ਸਮੇਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ। ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਉਪਚਾਰਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਵਾਰਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

---

33 ਹਨੂਮਾਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਰੋਸਕਰ (ਸੁਪਰ), ਪਾਰਸ 143-144.

34 (2023) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 329.

ਰੀ: ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.

25. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਾਸਨ, ਨਿਯਮਾਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਫੋਕਸ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਖੁੱਲੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ, ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

26. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸ਼ਾਸਨ: ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਸਨ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

i). ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ (CPCB) ਅਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ (SPCB): ਇਹ ਬੋਰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜਲ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1974.35 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1981.36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਐਕਟਾਂ ਦੇ

ਤਹਿਤ ਸੀਪੀਸੀਬੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, SPCBs ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸਪੀਸੀਬੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। [37]

---

35 ਪਾਣੀ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1974, ਐਸ.ਐਸ. 3 ਅਤੇ 4.

36 ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ 1981, ਐਸ.ਐਸ. 3 ਅਤੇ 4.

37 ਪਾਣੀ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1974, ਐਸ.ਐਸ. 16 ਅਤੇ 17; ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ 1981, ਐੱਸ. 16 ਅਤੇ 17.

ii). ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1972 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਚੀਫ਼ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਵਾਰਡਨ, ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਵਾਰਡਨ, ਅਤੇ ਆਨਰੇਰੀ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਵਾਰਡਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। 38

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਫਾਰ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ। 39 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੋਰਡ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰੋ; ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ 'ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ; ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ; ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ। 40 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਲਈ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਵੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ; ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ। [41]

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਚਿੜੀਆਘਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚਿੜੀਆਘਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡ, ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ, ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। 42 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ, 43 ਦੇ

ਤਹਿਤ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਈਗਰ ਕੰਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਧਾਰਾ 380 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

iii). ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਰੱਖਣ) ਐਕਟ, 1980 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਜੰਗਲਾਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੰਗਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।[44]

---

38 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972, ਐਸ.ਐਸ. 3 ਅਤੇ 4.

39 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972, ਐਸ.ਐਸ. SA ਅਤੇ 5C.

40 ibid.

41 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972, ਐਸ.ਐਸ. 6 ਅਤੇ ਬੀ.

42 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972, ਐਸ.ਐਸ. 38ਏ ਅਤੇ 38ਸੀ.

43 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972, ਐੱਸ. 38 ਐੱਲ

44 ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਭਾਲ) ਐਕਟ 1980, ਐੱਸ. 3.

iv). ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ (SEIAA) ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੂਚਨਾ।

v). ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬੋਰਡਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002.45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜੈਵਿਕ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਸੰਪੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਵਰਤੋਂ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 46 ਰਾਜ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇਣ, ਵਪਾਰਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ, ਜੈਵਿਕ-ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੈਵਿਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਜੈਵ-ਉਪਯੋਗਤਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ.47

vi). ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨਜੀਟੀ) ਦਾ ਗਠਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ, 2010.48 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿਵਲ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਣ. 49 ਪਾਣੀ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1974 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ NGT ਕੋਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵੀ ਹੈ; ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਭਾਲ) ਐਕਟ, 1980; ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1981; ਵਾਤਾਵਰਣ

_____

45 ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002, ਐਸ.ਐਸ. 8 ਅਤੇ 22.

46 ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002, ਐੱਸ. 18.

47 ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002, ਐੱਸ. 23.

48 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ ਐਕਟ, 2010, ਐੱਸ. 3.

49 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: (i) ਪਾਣੀ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1974; (ii) ਪਾਣੀ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਸੈੱਸ ਐਕਟ, 1977; (ii) ਜੰਗਲਾਤ (ਸੰਭਾਲ) ਐਕਟ, 1980; (iv) ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ, 1981; (v) ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986; (vi) ਜਨਤਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬੀਮਾ ਐਕਟ, 1991; (vii) ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002।

(ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986; ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002.50 ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਗ੍ਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਬਨਾਮ ਅੰਕਿਤਾ ਸਿਨਹਾ, 51 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਜੀਟੀ ਇੱਕ ਸੂਈ ਜੈਨਰੀਸ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਰੋਕਥਾਮ, ਉਪਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।52

vii). ਐਸ. ਜਗਨਨਾਥ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, 53 ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੱਟਵਰਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਝੀਂਗੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੱਟਵਰਤੀ ਖੇਤਰਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਿਨਾਰਿਆਂ, ਵਾਟਰਫਰੰਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਟੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਤੱਟਵਰਤੀ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੱਟਵਰਤੀ ਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ, 54 ਰਾਜ ਤੱਟਵਰਤੀ ਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ, 55 ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਟਵਰਤੀ ਜ਼ੋਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। NCZMA SCZMAs ਅਤੇ UTCZMAs ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੱਟਵਰਤੀ ਜ਼ੋਨਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ

ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

viii). ਵਿਚ ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, 57 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਡਿੱਗਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂ-ਜਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986। ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਬੋਰਿੰਗ ਅਤੇ ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਸੀ। 58

_____

50 ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ ਐਕਟ 2010, ਐੱਸ. 16.

51 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ SC 897, ਪੈਰਾ 61।

52 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ, ਪੈਰਾ 46.

53 (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 87, ਪੈਰਾ 52.

54 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'NCZMA'।

55 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'SCZMA.

56 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'UTCZMA'

57 (1997) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 312, ਪੈਰਾ 9.

58 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ, ਪੈਰਾ 12.

ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੇਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੂਚੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

i. ਐਨੀਮਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 59

ii. ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬੋਰਡ 60

iii. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ 61

iv. ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ 62

ਵੀ. ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੁੱਖ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਾਰਡਨ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਵਾਰਡਨ, ਅਤੇ ਆਨਰੇਰੀ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਵਾਰਡਨ 63

vi. ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੋਰਡ ਫਾਰ ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ 64

vii. ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਲਈ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ 65

viii. ਕੇਂਦਰੀ ਚਿੜੀਆਘਰ ਅਥਾਰਟੀ 66

ix. ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਈਗਰ ਕੰਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ 67

X. ਕੋਸਟਲ ਜ਼ੋਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ 68

xi ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮੀਗਤ ਬੋਰਡ 69

xii. ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ 70

xiii. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਥਾਰਟੀ[1]

xiv. ਰਾਜ ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬੋਰਡ 72

xv ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀ 73

_____

59 ਜਾਨਵਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1960 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

60 ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਐਕਟ, 1962 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

61 ਜਲ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ) ਐਕਟ, 1974 ਅਤੇ ਹਵਾ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਐਕਟ, 1981) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

62 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

63 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ

64 ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

65 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

66 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

67 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

68 ਐਸ. ਜਗਨਨਾਥ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 87 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

70 ਵਣ (ਸੰਭਾਲ) ਐਕਟ, 1980 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ,

xvi. ਰਾਜ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ 74

xvii. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ 75

xviii. ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 76

xix. ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 77

xx. ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪੇਨਸਟਰੀ ਫੋਰੈਸਟੇਸ਼ਨ ਫੰਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਅਥਾਰਟੀ 78

xx ਰਾਜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਣੀਕਰਨ ਫੰਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਅਥਾਰਟੀ79

xxii. ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ 80

xxiii. ਮਾਹਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਮੇਟੀ 81

xxiv. ਦਾਹਾਨੂ ਤਾਲੁਕਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਥਾਰਟੀ 82

xxv. ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਅਪਰਾਧ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ

xxvi. ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਸਰਵੇਖਣ

27. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਿਊਟੀ ਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ.

28. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੱਜ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।

69 ਐਮ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (1997) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 312.

71 ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਐਕਟ, 2002 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

72 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

73 ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 2005 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ।

74 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

75 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

76 ਐਨਜੀਟੀ ਐਕਟ, 2010 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

77 ਸਾਲਿਡ ਵੇਸਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਰੂਲਜ਼, 2016 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

78 ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਣਜ ਫੰਡ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

79 ਆਈ.ਬੀ.ਆਈ.ਡੀ.

80 ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

81 ਇਬਿਦ.

ਰੀ: ਟੀ.ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਥਿਰਮੁਲਪਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.

29. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸ਼ਾਸਨ ਉਭਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਨਾਕਾਫੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੂਹ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

30. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹੀ ਸੰਸਥਾਗਤਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

31. ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ, ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

i. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਯੋਗਤਾ, ਕਾਰਜਕਾਲ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਟਾਫ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ, ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ii. ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

iii. ਹਰੇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਬਾਡੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੰਮ ਦੇ ਓਵਰਲੈਪ ਅਤੇ ਡੁਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

iv. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ

82 ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(3) ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਬਾਡੀ ਕੋਲ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

V. ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਤੀਆਂ, ਸਹਿਮਤੀ, ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

vi. ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੁਣਵਾਈ, ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨੁਸਖੇ, ਅਤੇ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

vii. ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

viii. ਇਹਨਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਆਡਿਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

32. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੀਵੰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

33. ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਡਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Pallav

PALLAV THAKUR ADVOCATE